РІК ЗАЛОЖЕНЯ 1893.
"СВОБОДА"
"LIBERTY"
виходить три рази на тиждень
вівторок, четвер і суботу,
видає
„УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ"
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Всі листи, моні-ордери і чеки треба висилати на адресу „SVOBODA".

СВОБОДА

ESTABLISHED 1893.
"SVOBODA"
("LIBERTY")
the Ukrainian Newspaper
published three times a week
Tuesday, Thursday and Saturday,
by Ukrainian National Association
at 83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
The best advertising medium.
Rates furnished on application.

Урядовий орган Українського Народного Союза — "SVOBODA" — Official organ of Ukrainian National Association.

РІК XXIV. ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ., субота 5-го серпня 1916. Ч. 94. — VOL. XXIV. JERSEY CITY, N. J., Saturday, August 5, 1916. No. 94.

СПРАВА УКРАЇНСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ У ЛЬВОВІ.

Битва під Бродами, над горішним Серетом і над Коропцем.

Німці розпочинають знова наступ на Верден.

СТРАЧЕНЄ ПРОВІДНИКА ІРЛЯНДЦІВ СЕР РОДЖЕРА КЕЙЗМЕНТА.

В київській часописи „Кіевская Мысль" (ч. 176 з 10. липня б. р.) читаємо:

„БАЗИЛЄЯ (Швайцарія), 8. липня. — **Українська ґазета „Діло" доносить, що австрійський міністер (просьвіти) Гусарек приняв делєґацію українських студентів з (д-ром Костем) Левицьким на чолі. Делєґація домагала ся вияснення справи щодо українського університету. МІНІСТЕР ЗАЯВИВ, ЩО В ТІЙ СПРАВІ ПОРОБЛЕНО ВЖЕ ВСІ КРОКИ І В КОРОТКІМ ЧАСІ У ЛЬВОВІ БУДЕ ОТВОРЕНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ.**

ВІЙНА З РОСІЄЮ:

БИТВА ПІД БРОДАМИ, НАД ГОРІШНИМ СЕРЕТОМ І НАД КОРОПЦЕМ.

БЕРЛІН, 3. серпня. — **На Волини і в Галичині битва відбуваєть ся без перестанку дальше.**

Війска Лінзінґена станули сильно як мур. Всї зусиля Москалів, щоби переломити боєву лінію союзних війск, остають безуспішними. Напади російських війск на полудне від Пинска, по обох сторонах шляху Сарни-Ковель і в околиці Кіселина відбито з великими втратами для неприятеля.

На полудневий захід від Бродів союзні війска ставлять сильний опір Москалям.

Війска Ботмера прогнали російські патрулї на східний берег Коропця.

Урядовий звіт німецького ґенерального штабу звучить:

„На боевім фронті Гінденбурга і князя Леопольда панує цілковитий спокій.

„На Волини всї напади Москалів відбито. Москалї перевели кілька сильних наступів по обох сторонах озера Нобель (на полудне від Пинска) і на полудневий захід від Любишева, але без успіху.

„Наші війска відбили напад російських війск по обох сторонах шляху Сарни-Ковель і в лїсі коло Острова (на північ від Кіселина), причім полонили поверх 100 Москалів.

„Гарматний огонь нашої артилерії ударемнив дальший наступ Москалів по обох сторонах зелізничого шляху Броди-Красне. Наші війска заняли сильні становища коло Пониковиці. (Село Пониковиця лежить при зелізничім шляху на полудневий захід від Бродів, у віддаленю 7 кільометрів від міста).

„Над горішним Серетом в околиці Городища (на полудневий схід від Залозець) напади Москалів були безуспішні.

„На західнім березї Коропця, в околиці Велеснова, війска Ботмера прогнали патрулї російських війск за ріку".

ОСТАННИЙ РОСІЙСЬКИЙ РАПОРТ.

ПЕТРОГРАД, 3. серпня. — Російський ґенеральний штаб доносить:

„Вчера вечером на боевім фронті коло Сморгоня Німці пустили газ на становища наших війск. Се повторяло ся що години аж до шестої рано. Ми завчасу відкрили намір Німців і ударемнили наступ німецької піхоти при помочи сильного огню машинових крісів і карабінів, спричинюючи великі втрати неприятелеви."

Вечером оголосив ґенеральний штаб отсї вісти:

„Над Стоходом (на Волини) відбуваєть ся завзята битва в околиці Гулевич і Дубошова.

„Підчас битви коло Городиіца (над Серетом) зістав тяжко ранений хоробрий полковник Ґоронов.

„В околиці Воробіївки (над Серетом), на схід від Озірної, девять ворожих літаків перелетїло понад табор наших війск.

„Підчас битви на полудне від Днїстра, в напрямі Станиславова, зістав ранений полковний батюшка Касторський".

ГІНДЕНБУРҐ ІМЕНОВАНИЙ ГОЛОВНИМ КОМАНДАНТОМ НА СХОДІ.

БЕРЛІН, 3. серпня. — **Нині оголошено урядово, що Гінденбурґ зістав іменований головним командантом всїх союзних війск на східнім тереңі війни.**

Іменоване Гінденбурґа слїдувало по нарадї німецького цїсаря з головним шефом ґенерального штабу Фалькенгайном.

ВІЙНА У ФРАНЦІЇ:

БИТВА ПІД ВЕРДЕНОМ РОЗПОЧАЛА СЯ НАНОВО. — НІМЦІ ПОЛОНИЛИ 941 ФРАНЦУЗІВ.

БЕРЛІН, 2. серпня. — Битва під Верденом розпочала ся наново. На схід від Вердену німецькі війска почали наступ на форт Сувіль.

Урядовий звіт звучить:

„На боевім фронті під Верденом німецькі війска розпочали наступ на форт Сувіль. При першім нападі здобули вони важні становища на північний захід від форту Сувіль, беручи в полон 19 французьких офіцирів і 922 жовнірів. Також здобуто 14 машинових крісів".

ФРАНЦУЗИ ВІДБИВАЮТЬ НАПАДИ НІМЦІВ.

ПАРИЖ, 3. серпня. — Французький ґенеральний штаб доносить:

„Наші війска перевели на схід від Вердену протинаступ і відзискали село Флері. Около 650 Німців взято в полон. Число Німців, полонених в битвах протягом сего тижня, виносить около 1.750".

НА БОЕВІМ ФРОНТІ В ПІКАРДІЇ.

ЛОНДОН, 3. серпня. — Анґлійська головна кватира доносить:

„На боевім фронті в Пікардії не зайшли жадні зміни щодо воєнного положеня. Вчерашний день минув спокійно. Лише в околиці лїса Трон артилерія неприятеля була чинна.

„Кілька ворожих літаків перелетїло понад наші лінії, але під сильним огнем наших гармат мусїли вернути назад. Один літак зістрілено, а один ушкоджено.

„Протягом останних 24 годин наші гармати при співучасти літаків знищили 7 гарматних окопів і 6 складів оружа в околиці Гранкур (над рікою Анкр)."

SIR ROGER CASEMENT ©INT. FILM SERVICE

Сер Роджер Кейзмент уродив ся 1. вересня 1864 р. Від 1893 до 1913 р. стояв він в консулярній службі анґлійського правительства. В останних двох роках служби занимав становище ґенерального консуля в Ріо де Жанейро (Бразилія). В нагороду за вірну службу анґлійський король надав йому шляхотство. По 20 роках державної служби, 1. серпня 1913 р. пійшов Кейзмент на пенсію. Від сего часу займав ся він справами свого народа. Коли вибухла війна, Кейзмент перебував у Німеччині, роблячи пляни на освободженє своєї вітчини Ірляндії.

Дня 22. цьвітня 1916 р. анґлійські власти арештували його в хвилі, коли висїв з німецького корабля на побережу Ірляндії. В два дни опісля вибухла революція в Ірляндії. Кейзмента обжалувано о зраду держави і поставлено перед суд, який видав на него засуд смерти через повішенє. Сей засуд переведено 3. серпня 1916 р.

КЕЙЗМЕНТ ЗГИНУВ НА ШИБЕНИЦЇ.

ЛОНДОН, 3. серпня. — **Провідник ірляндської революції, бувший анґлійський консуль, Роджер Кейзмент, зістав повішений за зраду держави нині о год. 9 рано на подвірю вязниці у Пентонвіл. О годині 9.09 лїкарі ствердили, що Кейзмент вже не жиє.**

Перед вязницею.

Вже дві години перед страченєм велика товпа народа залягала площу і улиці перед вязницею. Товпа складала ся головно з дітий і жінок. За одну мінуту по 9-тій годині відізвав ся дзвін на вязничній каплиці. Се був знак, що кат сповнив своє діло. Дикий плач і крик дав ся чути серед товпи. Однак за хвилю зробило ся знова тихо.

Кейзмент ішов на смерть холоднокровно.

Кейзмент ішов на смерть зовсім спокійно і холоднокровно. Двох католицьких сьвящеників товаришили йому до послїдної хвилї, приготовляючи його на дорогу вічности. Вони відпровадили його аж до головних дверий будинку вязниці, які були віддалені лише кілька кроків від шибениці. Коло дверий ждало на нього двох вязничних дозорців і ті повели його на місце страченя.

Коли Кейзмент станув під шибеницею, кат Еліс звязав йому руки. Заступники шерифів (міста Лондону і повіту Есекс) і сьвященики заняли призначені місця побіч шибениці. Кейзмент певним кроком вийшов по степенях на підвисшенє і станув на дошці смерти. Кат заложив на шию Кейзмента шнур, а відтак на голову чорний каптур. В тій хвилї дошка усунула ся зпід ніг і тіло Кейзмента, висячи на шнурі, зісунуло ся вниз ями. О год. 9 мінут 9 лїкарі і сьвідки удали ся до ями і ствердили, що Кейзмент вже не жиє.

Зворушуючі сцени.

Підчас траченя Кейзмента на улицях перед вязницею прийшло до зворушуючих сцен. Коли дзвін дав знак, що засуд переведено, зібрані Ірляндці впали на колїна і зі схиленими головами молили Бога о спасенє душі нового мученика ірляндського народа.

Урядове оголошене про виконане засуду смерти.

По ствердженю смерти Кейзмента прибито на головних дверях вязниці три урядові оголошеня про виконанє засуду смерти. Перше оголошенє, підписане заступником шерифа міста Лондону, директором вязниці і сповідником Кейзмента, звучало:

„Нині переведено в нашій присутности у вязниці в Пентонвіл засуд смерти на Роджері Д. Кейзменті".

Друге оголошенє подібного змісту було підписане заступником шерифа повіту Есекс. Трете було підписане головним лїкарем вязниці.

Останнї хвилї Кейзмента.

Кейзмент не показував найменьшого зворушеня. Ще вчера вечером весело розмовляв з дозорцями вязниці. По вечері скинув зі себе вязничну одіж і удав ся на спочинок. Його повідомлено, що власти позволили йому йти на смерть у своїй власній одежи, лише без ковнїрця.

Нині о годині 7. рано приймив перше і послїдне причастє. Кейзмент допервa 29. червня став членом католицької церкви. Ціла його родина належить до протестантського віроісповіданя.

Останні слова, які промовив Кейзмент, були: **„Умираю за свою вітчину".**

Лондонські часописи роблять закид правительству.

Більша часть лондонських часописий, подаючи вістку про страчене Кейзмента, занотували лише коротко саму подію. Деякі часописи помістили з тої нагоди довші статі, в яких остро критикують анґлійське правительство. Часопись „Дейли Нюс" пише:

„Мусимо ще раз виразно зазначити, що правительство поступило „дуже нерозумно", видаючи на Кейзмента засуд смерти. Переміна засуду смерти на вязницю була би справі не пошкодила. Через страченє Кейзмента Ірляндія зискала одного мученика більше. Ненависть Ірляндців до Анґлії зросла. Також значна часть загальної опінії за границею, а передівсім в Америці, звернеть ся проти Анґлї".

Всї просьби були даремні.

Ще останної хвилї перед страченєм приятелї і прихильники Кейзмента в Ірляндії, Анґлії і Злучених Державах робили заходи, щоби правительство змінило засуд смерти на иншу кару.

Також в американськім конґресі роблено в тій справі стараня. Однак комісія для заграничних справ відкинула всї дотичні резолюції. Лише президент вислав в останнім часї просьбу до анґлійського правительства, щоби воно помилувало ірляндських політичних злочинців.

З просьбою о помилуванє Кейзмента відносив ся до анґлійського правительства також папа Венедикт.

Всї просьби остали без успіху. Коли в середу лорд Роберт Сесіл заявив, що зміна засуду є виключена, пропала остання надія на уратованє Кейзмента від смерти. Лорд Сесіл заявив, що Кейзмент є „гірший і небезпечнїйший" для Анґлії ніж проводирі „Сін Фейнерс" підчас революції, і тому нема підстави до його помилуваня.

Анґлійські власти відмовили видачу тїла Кейзмента родині.

Страченє Кейзмента ще не зовсїм угасило жажду пімсти анґлійського правительства. Навіть по смерти анґлійські власти поступили з тілом Кейзмента так, як би він був звичайним злочинцем і убийником. Коли родина просила о видачу тїла Кейзмента, власти сьому відмовили. Помічники ката викопали на подвірю вязниці яму, кинули до неї тіло небіщика і присипали його негашеним вапном.

„ДАЙТШЛЯНД" НА ОТВЕРТІМ МОРИ.

ВАШІНҐТОН, 3. серпня. — **Департамент маринарки одержав урядове повідомленє, що „Дайтшлянд" вчера о год. 9-тій вечером переплив тримилеву границю.** Американський воєнний корабель „Норт Каролайна", який стеріг невтральности американських берегів, скінчив свою службу і повернув домів.

Загально здогадують ся, що „Дайтшлянд" дістав ся на отверте море. Користаючи з нічної темряви, „Дайтшлянд" щасливо перебив ся через кордон анґлійських кораблів.

СВОЇ УСПІХИ ЗАВДЯЧУЄ РОСІЯ ЯПОНІЇ.

ТОРОНТО (Канада), 3. серпня. — Маркіз Іноні, японський посол для Анґлії, прибув тут нині в дорозі з Японії до Лондону.

В розмові з кореспондентами заявив японський посол отсе:

„Японія відграє у сій війні дуже важну ролю. Всї наші фабрики оружа і цїлий наш промисл працює, щоби побідити Німців. Ми робимо все, що лише в наших силах, аби помогти Росії. Через Владивосток посилаємо Росії амуніцію на боевий фронт. Можу запевнити, що найбільшу скількість амуніції й оружа Росія одержала підчас теперішної офензиви від нас. Коли Москалі віднесли успіхи, то се завдячують вони в першій мірі нам".

„SVOBODA" (LIBERTY)
the Ukrainian newspaper
published three times a week: Tuesday, Thursday and Saturday by Ukrainian National Association at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Established 1893.

JOSEPH STETKEWICZ, editor
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ANDREW SAWKA, manager
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at the Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.

SUBSCRIPTION:	ПЕРЕДПЛАТА:
In United States:	В Злучених Державах:
$2.00 per year	на рік $2.00
$1.00 per 6 months	на пів року $1.00
0.75 per 3 months	на 3 місяці 0.75
In Jersey City, Canada and other foreign Countries:	В місті Jersey City, до Канади і других країв:
$3.00 per year	на рік $3.00
$1.50 per 6 months	на пів року $1.50
$1.00 per 3 months	на 3 місяці $1.00
Single copy 3 cents.	Поодиноке число 3 центи.

За кожду зміну адреси платить ся 5 центів.

Адреса: SVOBODA
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Всї моні-ордери і чеки треба виписувати на адресу „Svoboda".

При висиланю замовленя належить долучити моні-ордер або чек.

Число телефону 498 Jersey City.

З біжучої хвилї.

З нагоди дволїтної річниці европейської війни кацапська „Правда" у своїй вступній статї пише між иншим таке:

И нашей дорогой родинѣ, нашей галицкой и угорской Руси сновь начинае всходити заря свободы, а буковинской Руси уже сойшла. Дай Богъ, щобы и прочимъ частямъ Прикарпатья скоро свобода засвѣтила.

Знаемъ, що нужды и мукъ довольно, знаемъ, що знущаня звѣрского полно. Но тѣ звѣрства оставлятъ по собѣ одно: выкорененье мазепинства тамъ, гдѣ оно вкоренилось. Народъ видѣлъ, що русскіи войска заховувалися по человѣчески, а „свои" по звѣрски, видѣлъ „москаля" съ близка, позналъ его и посбился мазепинскихъ симпатій.

Із російської часописи „Русскія Вѣдомости" довідуємо ся, що „Коломия має вигляд вимершого міста". З 42-тисячного населеня остало ся в тім містї лише 1.010 душ, а решта втїкла перед московськими війсками.

Не знати, чи цареславна „Правда" потрафить вияснити, чому з одної лише місцевости втїкло перед „русскими войсками" аж 40.990 осіб, коли—як торочить „правдомовний" редактор „Правди" — „русскіи войска заховувалися по человѣчески"?

Ну, вже то наші люди добре знають, яку „зарю свободы" приносить у завойовані землї „богобоязливое воинство" богобійного Николая... Від зарази, голоду, огню і московської „свободи" — сохрани нас, Господи!

Польський дневник „Куриєр Бостоньскі" (ч. 175) пише:

Польські землї будуть певно знова знищені. Російські армії, поступаючі на Станиславів і Львів, випирають поволи Австрійців і Німців, котрі правдоподібно не схочуть оставити за собою нічого для Москаля. І знова наші братя і сестри можуть стратити останки полишеного майна.

Поляки — як видно — не мають найменьшого наміру виречи ся ягайлоньскої ідеї. У них східна Галичина все таки називаєть ся „польською землею". Варто би знати, де — після гадки „Куриєра Бостоньского" — находять ся землї українські...

Галичина була сьвідком двох великих наступів: німецько-австрійських війск в 1915 р. і російських в 1916 р. В обох наступах брали участь мілїонові армії обох противників. Однак щодо осягнених успіхів в обох наступах заходить велика ріжниця.

Німецько австрійські війска розпочали наступ 2. мая 1915 р. битвою під Горлицями. Протягом двох місяців союзні війска відзискали три четверті части цїлої Галичини. Союзні війска посунули ся за два місяці від Горлиць до Буга і Золотої Липи, то є о 250 кільометрів на схід.

Москалї розпочали свій наступ 2. червня 1916 р. За два місяці кровавої боротьби удало ся їм лише на обох крилах осягнути незначні успіхи (на Волини 60 кільометрів, між Дністром і Карпатами 100 кільометрів), підчас коли середина боєвого фронту позістала через цілий час на місци. Ціла побіда Москалів складає ся з пересадних телеґрам російського штабу, а не з воєнних успіхів російської армії.

КЛИЧ ЗА МИРОМ.

[З нагоди дволїтної річниці великої війни звісний данський письменик Георґ Брандес видав відозву до всїх воюючих і невтральних держав. Понизше наводимо важнїйші гадки, які містять ся у тій відозві].

Всї народи, які станули проти себе до боротьби, борють ся в добрій вірі. Анї одна держава не сумнїваєть ся, що її справа є справою доброю та що вона заслугує на побіду. Сю гадку піддержує у людий взаїмна ненависть, яку викликала преса і заяви тих, що стоять на чолї держави.

Кожда держава запевняє, що війна була актом її самооборони. Кожда держава заявляє, що хоче мира. Але рівночасно кожда держава заявляє, що лише одна побіда може її вдоволити. Однак вже перші днї боротьби виказали, що обі воюючі сторони є засильні, щоби війна могла принести одній з них якусь рішаючу побіду або цїлковитий погром. Одиноке пораженє, яке може принести війна, се смерть мілїонів людий. **Однак є певне, що чим довше буде тривати війна, тим коротше буде тривати мир по скінченю війни.**

* * *

Всї чинники старають ся піддержати ненависть до ворога, щоби в сей спосіб викликати ще більший запал до боротьби. Ся проява є дуже небезпечна для будучности. Війна чи скорше чи пізнїйше мусить скінчити ся; однак ненависть пережиє сю війну і дасть опісля в короткім часї товчок до нової, може ще страшнїйшої війни. **Тому найвисший час положити конець сьвітовій війнї.**

Другим страшним обявом, який товаришить війні, є убиванє чувства любови до правди. Воюючі держави з одушевленєм заперечують в живі очи правдиві події. Анґлія і Франція заперечують злочинне поступованє Росії супроти инших народів в російській державі. Німеччина й Австрія промовчують і заперечують вимордуванє Вірменів у Туреччині.

Взагалї мають ся враженє, що повернули часи, коли приношено жертви в людях. Заходить однак та ріжниця, що колись приношено в жертву богови війни кількох полонених, а тепер жертвує ся йому кілька мілїонів людий.

Сповняють ся слова одної казки:

„Нечистий дух піддав пануючим сьвіта чортівську гадку. Він сказав до них: Вирвіть з кождої родини найсильнїйшого чоловіка і дайте йому оруже! Я сотворю для них двох богів, Честь і Вірність, та видам закон безоглядного послушенства. Вони будуть молити ся до богів і слїпо слухати-муть закона".

Мілїтаризм запанував на сьвітї. Нема нинї держави, яка би йому не підчиняла ся. Сотки лїт тривала боротьба о провід в державі між цивільними і військовими властями. Військова власть побідила і рядить нинї кождою державою.

* * *

Кожда воююча держава стремить передівсім до побіди на поли битви. Однак жовнїри і цивільне населенє бажають мира. Лише правительства не хочуть сього зрозуміти.

Але ще сумнїйше представляєть ся справа з миром у невтральних державах. Вони удають, що не мають до сього права і забувають, що їх становище могло би бути рішаючим чинником в справі заключеня мира.

А передівсім одна невтральна держава, яка має більшу силу ніж всї прочі, могла би легко рішити цїлу справу, — а се Злучені Держави. Злучені Держави не потрафили станути на становищи справедливої невтральної держави. Вашінґтон мав про невтральність держави инше понятє ніж Вілсон. Хоч Франція помагала Злученим Державам в боротьбі о независимість проти Анґлії, Вашінґтон заказав як найострійше вивіз оружа й амуніції підчас війни між Анґлією і Францією до обох тих держав. Коли би Вілсон вступив був у слїди Вашінґтона, нинї війна була би скінчена. Чи вийде се на користь Злученим Державам, коли вони, замісць укріпити свій вплив на случай мирових переговорів, користають з того, щоби з війни витягнути матеріяльні користи? Прийде час, що Злучені Держави за се тяжко відпокутують.

* * *

Клич за миром уважають нинї трусливостию. Але коли люди будуть мовчати, то заговорить камінє. Камінє руїн кличе нинї за миром, а не за пімстою. А коли камінє буде мовчати, то відізвуть ся поля і луги, лїси і багна. Зрошені кровю, згноєні трупами — будуть кликати до неба о мир.

* * *

Щонебудь ще станеть ся: чи одна або друга сторона віднесе нові побіди або потерпить нові пораженя, чи підуть на дно ще тисячі кораблїв, чи впадуть ще мілїони людий, — одно є певне: що мусить прийти розєм і заключенє мира. Чомуж не розпочати їх тепер? Прецінь нема надії на инші успіхи, хиба на новий, ще страшнїйший пролив крови. Се, що можна би осягнути тепер при мирових переговорах, може бути безповоротно страчене через продовженє війни. Чи дійсно нема инших способів на полагодженє людських межиусобиць, як лише при помочи ґранатів і мін?

Що скаже колись будучність про наші часи? Ми дивуємо ся і закидаємо варварство тим часам, в яких ведено релїґійні війни. А чиж теперішні війни народів не є сто разів страшнїйші від тамтих?

Війна не сьміє принести занадто великого упокореня котрійнебудь воюючій державі. Бо в такім случаю упокорені будуть небаром шукати знова за причиною до війни, щоби пімстити своє упокоренє.

Треба памятати, що упокоренє неприятеля не приверне до житя поляглих людий. Кожде житє людське має свою вартість, хоч вартість людий не є однакова. Се не є жадна потїха, що ми стратили лише тисяч людий, а неприятель аж десятки тисяч. Ніхто не знає, чи між тою тисячкою не згинув чоловік, який був гордостию свого народа а може і добродієм цїлої людскости. Зиск з війни є хвилевий; але втрата вічна. **Війна може принести хвилево зиск одній державі, але втрату може потерпіти цїле людство.**

Заява і домаганя американських воєнних кореспондентів сьвідчать найлїпше, як анґлїйська цензура поступає з воєнними вістями, які походять з центральних держав. Анґлїйське правительство боїть ся, щоби сьвіт не довідав ся про те, що їх справа на теренї війни стоїть дуже зле. Тому анґлїйська цензура або зовсім не допускає вістий з Німеччини або їх самовільно скорочує і перекручує.

Про поступованє анґлїйської цензури сьвідчить наглядно бездротна телеґрама воєнного кореспондента Віґанда до нюйорської часописи „Ворлд". (Тут треба памятати, що ся часопись через цїлий час війни стоїть по сторонї Анґлії). Отже Віґанд доносить, що в місяци липни вислав до згаданої часописи 72 телеґрам. Анґлїйська цензура перепустила лише 21 телеґрам, змінивши їх до непізнаня. Прочі 51 телеґрам зовсім сконфіскувала.

Заходить питанє, в чім лежить причина такого поступованя Анґлії? Відповідь на те легка: Анґлїя боїть ся, щоби сьвіт не довідав ся правди.

З нагоди дволїтної сумної річниці заговорили знова всї політики і команданта людської різнї. Всї, як один, згодили ся на те, що різню треба продовжати. Деякі з них заповіли навіть, що в третім роцї уплине більше людської крови ніж в двох перших роках війни. Се можна їм повірити.

Але цікаве при тих заявах є те, що всї воюючі держави мають переконанє, що віднесли побіду. Хто-ж властиво програв?... А однак се є правдиве. Побіду віднесли ті верстви, що бажали собі війни. А програли ті верстви, які мусїли принести для тамтих страшну жертву крови і майна. Побідили верстви пануючі, а програв бідний простий нарід.

Провідник ірляндської революції Роджер Кейзмент упав жертвою жажди пімсти анґлїйського правительства. Кейзмент доповнив ряди мучеників, які жертвували своє житє в боротьбі за свободу і волю поневолених народів. В як нужденнім сьвітлї представляєть ся Анґлїя в очах цїлого сьвіта! Тасама Анґлїя, котра нинї голосить перед сьвітом, що вона бореть ся за свободу народів; тасама Анґлїя, яка хотїла уходити за найбільше лїберальну державу на сьвітї — дорівнала, а може і перевисшила нинї Росію, „тюрму народів".

Гетьман Богдан Хмельницький.

(В 259-лїтні роковини його смерти).

Богдан Хмельницький був гетьманом України від 1648 до 1657 року. Родив ся в богатій козацькій родинї. Ходив до „Київської братської школи", де навчив ся латинської, французької, турецької і польської мови. По укінченю науки забажав віддати ся воєнному ремеслу і в тій цїли вступив до козацького війска. На перший крок не пощастило ся. В польсько-турецькій війнї під Цецорою дістав ся в турецьку неволю, де пробув два роки. Вернувши на Україну, вибирав ся кілька разів походом на Туреччину, а опісля став козацьким писарем. По якімсь часї надано йому титул чигиринського сотника. Се був найвисший уряд, якого міг доступити звичайний козак. Хмельницький брав участь у ріжних посольствах. Між иншими польський король выслав був його до Франції на переговори. По тих переговорах вибрав ся Хмельницький з 2.400 козаками походом до Франції в поміч проти Еспанії.

В своїм посїданю мав Хмельницький хутір Суботів. Одного разу він посварив ся з чигиринським підстаростою Чаплиньским, а сей постарав ся від старости о дозвіл відібрати Хмельницькому той хутір.

Коли Хмельницького не було дома. Чаплиньский напав на його двір і побив на смерть його сина. Коли вернув Хмельницький, удав ся зі скаргою до суду, а навіть до самого короля Володислава, але не найшов нїгде справедливости. Що більше: Польський король (тодї Україна була під властию Польщі) насьмівав ся і кепкував, говорячи до Хмельницького: „Ви лицарські люди і носите шаблї; хто-ж вас спиняє постояти за себе?"...

Не знав король, як ся замітка вразила болючо Хмельницького. Не сподївав ся, які наслїдки потягнуть за собою сї слова... Стало ся. Хмельницький мав уже досить! Зараз удав ся на Запороже, де гуртували ся всї ті, що були невдоволені з польського панованя. З ними скликав раду і на тій радї ухвалено бороти ся проти Польщі. Сам Хмельницький удав ся в посольстві до татарського хана і просив о поміч. Хан, розлючений на Польщу, яка вже довший час не платила йому данини (податків), вислав велику силу війска на поміч козакам. А козаки зараз же оголосили Хмельницького гетьманом. Коли довідали ся про се в Польщі, стали ладити ся здавити се повстанє.

Перша битва розіграла ся над Жовтими Водами 1648 р., де козаки з Татарами розбили польське війско під проводом Степана Потоцкого. Під Корсунем, в долинї званій „Крута Балка", розіграла ся друга битва, де козаки розбили польське війско, а обох гетьманів, Миколу Потоцкого і Калиновского, полонено і віддано Татарам в ясир.

Хмельницький був дуже добрий воййовник і чоловік великого політичного й державного таланту, але коли надходила рішаюча хвиля, він ставав безрадним — не знав що почати. Так стало ся і тепер. Після корсунської побіди Польща остала без війска і всякої оборони; ворота в її глибину стояли Хмельницькому отвором. Але він не вмів використати доброї нагоди і замісць дальше воювати Польщу, розложив ся табором під Білою Церквою. Писав листи до короля і до великих вельмож, щоб вони згодили ся на домаганя козаків. Але на нещастє умер король і справа переговорів відтягнула ся. Тимчасом Поляки зібрали в полудневій Волини нове війско і почали наступати на Хмельницького. Хмельницький рушив походом на Волинь і під Пилявцями козаки розбили знова польське війско, а пребогатий табор забрали яко воєнну добичу. Населенє Волинї, Поділя і Галичини прилучило ся до Хмельницького. Хмельницький рушив у Галичину, обляг Львів, і взяв з нього великий окуп, аби заплатити Татарам за поміч.

Новий польський король, Ян Казимир, побачивши, що Польщі грозить нещастє, післав лист до Хмельницького в справі переговорів. Хмельницький тодї відступив від облоги Замостя і подав ся з війском до Київа, витаний горячо населенєм і духовенством, з єрусалимським патріярхом на чолї.

Тодї наступив у Хмельницького душевний переворот. Доси він воював лише за вольности козацтва, а тепер він бачить, що тої волї бажає весь нарід, не лиш козаки. І тому дальша війна Хмельницького з Польщею була не козацькою, але війною всього українського народа, за віру і самостійність.

Переговори з польськими комісарами тягнули ся довший час, але до згоди не прийшло. Поляки давали деякі полекші лише козакам, а Хмельницький жадав волї для всього народу. Переговори розбились і Хмельницький почав ладити ся до нової війни з Польщею. 1649 року обступив він Поляків під Збаражем. На поміч Полякам прийшло загальне ополченє під проводом самого короля і все війско розтаборило ся під Зборовом. Хмельницький був би і тут розбив королївське війско, але стало ся нещастє: татарський хан, перекуплений Поляками, зрадив Хмельницького і приневолив його замирити ся з королем. Хмельницький заключив з Поляками угоду, яка одначе не припала народови до вподоби, бо не давала йому жадних прав.

В широких верствах народа закипіло невдоволенє проти Хмельницького. Бачучи се невдоволенє, він мусів починати наново війну з Польщею.

Хмельницький упросив турецького султана, щоб дав йому поміч, а сей поручив сю справу татарському ханови. Козаки звели ще одну битву під Винницею 1650 р., де побили Поляків, але в рік пізнїйше Поляки вдарили на козаків під Берестечком і побили козаків. Причина погрому була та: Татари зрадили козаків, Хмельницького забрали з собою, а козаки без провідника не могли нічого вдіяти. Хмельницький, вирвавши ся від хана, заключив з Поляками угоду в Білій Церкві. Білоцерківська угода була ще гірша від зборівської і тому Хмельницький рішив відірвати Україну від Польщі.

В тій цїли увійшов Хмельницький з переговори з московським царем Алексієм, а сей пристав на просьби гетьмана. Він мав дати поміч козакам проти Польщі, але під тим услівєм, що Україна буде під зверхностию царя. Хмельницький рад-не-рад згодив ся, але під услівєм, що Україна буде вільною державою і буде мати право робити торговельні договори з другими державами так, як Московщина. Лише в часї війни Україна мала помагати Московщинї, а Московщина Українї. Сей договір заключено в містї Переяславі 1654 року.

Небавом Хмельницький переконав ся, що Московщина не додержує умови і тому задумав відірвати ся від Москви. Він увійшов в союз з Туреччиною, Татарами, Швецією і князем семигородським. Оголосив загальну мобілїзацію, але смерть не дозволила йому привести задуманих намірів в житє. Дня 5. серпня 1657 р., саме в найважнїйшу хвилю для України, він умер.

Нинї минає 259 років від смерти найславнїйшого гетьмана України. Двіста пятьдесять девять років!... Здавалоб ся, що память про нього повинна вже давно загинути, бо не малий се протяг часу. Здавалоб ся, — а воно противно. Память його ще більше оживає між нами, ще більше захоплює любовю серця широких мас народа. Зле зробив Хмельницький, що злучив Україну з Московщиною, але чи міг він се знати?... Він в добрій вірі підписував договір, бо думав, що Москва додержить слова і не знівечить порядків на Українї. Він не припускав, що українські поколїня будуть проклинати Московщину і ту злуку з нею... О, колиб він був знав, що криєть ся в будуччинї, був би не допустив до тої згоди... Пропало!

На нас тепер упав весь тягар помилки великого нашого гетьмана. Ми мусимо бороти ся з Московщиною доти, доки не приневолимо лукавих московських царів віддати нам те, що приобіцяли Українцям у Переяславськім договорі.

Василь Січовик.

СИБІРСЬКІ СПОМИНИ.

Козаки.

Серед широкої, де-не-де вкритої густим листовим лісом рівнини, розлягла ся не дуже-то велика козацька оселя Н. Я вже впровадив вас був до неї останним разом, але, проживши тут кілька місяців, постараю ся пригадати собі все пережите і нарисувати вам образок загального економічного, суспільного і політичного житя її жителів.

Пізнаймо перше околицю села. Лежить воно — як вам вже відомо — на полудневій стороні невеличкого озера в якійсь відлюдній країні, 20 км. від зелізниці а 50 км. від найблизшого сусідного місточка. Окружене зі всіх сторін лісами, які із східної сторони переходять у відвічні сибірські „тайґи", а з полудня і заходу прочищують ся в розкішні широкі степи, вкриті полями і сіножатами, за якими виринають то тут то там солоні озера з їх богатством дикого птацтва. Ще далї простирає ся дика, зелена пустиня з кірґізькими оселями.

На мене, яко чужинця, приїхавшого з Европи, робила ся оселя несимпатичні вражіня. Мені видавало ся, що я десь серед пустинної, безлюдної оази, до якої тільки десь-колись, звичайно один раз на тиждень, долїтають з ґазет милі мені звуки з далекої, любої сторони. Не те жителї. Сї зовсім вдоволені своїм пустинним положенєм, хоч рідко хто з них бував далї від 120 верств віддаленого міста, де мало кінчити ся їх знанє землї. А про Москву або Петроґрад оповідали собі гейби в байцї. Я знав в цїлім селї кількох тільки на-пів інтеліґентів, які бували в Москві, а один чи два з них в Петроґрадї. Нїщо дивного! До столиці Росії треба їхати найменьше 5 днів поспішним поїздом. — се-ж безмежна віддаль!...

А тепер приглянь мо ся їх домашному житю, їх господарці, богатству і розкошам, щоб опісля зрозуміти їх вдачу, привички і бажаня.

Хати будовані — як нам вже відомо — на спосіб наших гірських хат. Вони високі, з низкими деревляними дахами, середними вікнами, безуслівно заосмотреними зі двору деревляними віконцями, які замикають ся в часі великої студени або спеки. Взагалї рідко де побачите ночию в селї сьвітло, а се через часте зачинюванє тих віконниць по майже всїх хатах, навіть без огляду на студінь або спеку. Такий звичай. На обійстє входить ся широкою брамою, яка є частиною височенного, сильного деревляного плота, що мусить бути при кождісінькій хатї. На обійстю, що вас найбільше дивує, се брак стаєн і стоділ в нашім змислї, а видите тільки шопи без стїн з дахами, спочиваючими на деревляних стовпах. В одній части такої шопи є під самим дахом сїно і солома, а решта місця для худоби.

І дивне диво. Ви увидите там серед найлютїйших морозів, 40 до 45 степенїв Реоміра, як худібка гейби на дворі там ночує або ходить по подвірю, щоб загріти ся, і не замерзне, хоч зі студени трясеть ся кожде що не міра. Є дуже мало случаїв, аби яка худобина замерзла. Наша худоба певно сего не видержалаб. В нас мужик, проїхавши верхом або возом в зимі пару миль, сейчас веде коняку до теплої стайнї і прикриває її, чим може. А що робить козак? Проїхавши десятки або і сотки верств, він зовсїм спокійно полишає свого коня, часто спітнїлого, на найлютїйшім морозї і не дбаючи про него, каже йому ждати кілька годин, аж піт на нїм замерзне. Се мене дуже з початку дивувало. Та за се той спосіб обходженя з худобою тяжко на нїй відбиває ся. Там не увидите гарної, великої, здоровенної, товстої раси, а самі тільки кошляві, малі, череваті хирляки, яких би четверо треба на нашу одну добру штуку. Правда, що їх конї, хоч малі і мізерні, є зате незвичайно витривалі. Природний добір зробив там своє. Спитайте ся козака, чому він не держить худоби в теплї і лучше коло неї не ходить, то він тільки засьміє ся і скаже: „Нехай гартуєть ся; для мене вистарчить і така".

Рогатого скота і коний держать вони цїлими стадами, а пасуть їх звичайно наняті Кірґізи. Держанє скота не коштує богато, бо сїно дешеве, а пасовиска безплатні, то-ж кождий, навіть найбіднїйший, може держати стільки штук, скільки схоче. Природно, що з такої господарки мало хісна, бо колиб лучше старали ся про худобу, то булаб лучша раса і лучше би заробляли, як се там роблять Нїмцї. Але козака — подібно як нашого сватка — не переконаєш! Так робив його прадід, дїд і тато, так робить і він сам, а бавити ся в чари „проклятого Нїмця" не хоче. Стрічали ся між ними деякі мудрійші, але сї дбали тільки о свою кишеню.

Одним словом: Сибір є дуже богата. Там можуть істнувати не тільки цїлі величезні й богаті міста, але навіть держави. Се-ж була би друга Америка, але треба конечно мудрої господарки.

Подивіть ся, як там жиють Нїмцї у своїх кольонїях, або деякі Українцї — „хахли", як їх прозивають. Я знав там одного Українця з київської ґубернії, який приїхав у Сибір бідним, а за пару лїт мудрою господаркою так доробив ся, що став першим богатирем в цїлім О—ськім повітї. Не дурно прозвали його Москалї „хитрий хахол". А як менї розказували, таких „хитрих хахлів" є в Сибіри доволї споре число.

Наразї жерелом найлучшого зарібку є там вивіз худоби, або хлїборобство, торговля збіжем. Брак лише доріг. В однїм місци пуд (100 фунтів, не цїлих 50 кґ.) пшеницї коштує 30 копійок, бо далеко до зелїзницї, а доріг нема, а в другім місци платите за неї 80 до 120 копійок. Чому? — Брак комунікації!

Побіч рогатого скота держать там безроги, вівцї і верблюдів. Сих послїдних уживають, на рівні з кіньми, до тягару.

Оглянувши загороду, входимо до хати. Хати господарські, досить чисті, а ділять ся на дві части: на кухню і кімнату для прийому гостий, щось подібне, як по деяких галицьких селах (прим. у Бойків) сьвітлиця. Стїни вилїплені тільки з середини і оббиті папером, розмальованим в ріжні цьвіти і барви. В однїм кутї видимо пару вазонків, яких не сьміє бракнути навіть в найбіднїйшій хатї; в другім — цеглянy піч, яка зимою стає ся важним обєктом заінтересованя всїх домашних.

А роблять вони так: Зрана натоплять здорово, а як все вигорить, затикають комин, а зате отвирають в печи діру, яка є з на 1 метер від підлоги, і тою дірою йде цїлий день тепло з печи до кімнати. Хоч на дворі буває нераз крепкий мороз, то в хатї є дуже тепло, а навіть горячо.

В кухни варталоб згадати про „полать". Є се гейби широка лава під стелею, близко печи, — знамените місце в зимі на спанє. Розуміє ся, що в кімнатї є й широке деревляне ліжко, заслонене довгими полотняними занавісами. Стіл, кілька крісел, куфер, на стїні велике зеркало, годинник, образи сьвятих і портрети деяких російських царів та достойників доповнюють загальний внутрішний вид козацької хатної обстанови.

Тут подав я опис мешканя трохи заможнїйших козаків, але є там і бідаки, які жиють гірше. В такого бідака ви знайдете часом зимою в однїм кутї хати теля, в другім безрогу, а десь-там під лавою кури або качки. Та се буває рідко.

(Дальше буде).

З СОНЕТІВ.

I.

За чим огнем в душах горить вражда,
Що на табори вражі вас розбила?
Чому неволя вяже духа крила?
Чом брату брат завидує добра?

Чом проступку могучая мара,
Обмани й ложи ткань ввесь сьвіт укрила?
Чиж не досить вам сліз судьба судила,
Що ще їх власна придає судьба?

Колись... як сьвітло свободи розтліє,
Колись, як правди підете шляхом
І щезне месть... любов серця огріє.

Колись... як згасне пересудів змора
І з братом брат поділить ся добром, —
Чиж не зістане ще досить сліз-горя?...

II.

Чиж не зістане, люди, ще над вами
Прокляте з раю: старість і недуга
І смерть, що найріднійших з рідних круга
Рве невмолимо зимними руками?

Лишати-муть ся діти сиротами,
Сліпих томити-ме за сьвітлом туга,
І старець ген за краєм видноструга
Шукати-ме щасливих літ згадками...

Доволі сліз несе судьба з собою,
Доволі ломить нас сам хід житя...
За чим ломать ще й власною рукою?

Те горе, від котрого серце вяне,
Той вічний бій з запорами бутя,
Як довго сонця — чиж вам не зістане?

У. К.

ЯКА ДОЛЯ СТРІНЕ ЖІНОЧИЙ РІД В ЕВРОПІ ПО ВІЙНІ.

Ще війна не скінчилась, а вже думають над устроєм держав, над устроєм економічним, політичним і т. д. Се-ж хвиля на се, бо війна зближає ся до кінця.

Одним з найголовнїйших питань для державних політиків є домашний державний устрій по війнї і участь женщин у житєвих справах.

Анґлїйські політики думають над квестією, як суфражистки поведуть свою справу по війнї; чи будуть дальше воювати з правительством і непокоїти його своїми „забаганками"? На сї запити кількох політиків заявили, що по війнї суфражистки заперестануть виряджувати всякі авантури, бо з огляду на національне почутє будуть старати ся, щоби привернути в державі промисл, торговлю, лад і порядок.

Тим мотивам заперечив відомий анґлїйський письменник, В. Л. Джордж, кажучи, що справи, витворені війною, змусять женщин до енерґічнїйшої боротьби ніж перед війною. В. Л. Джордж доказує, що ряди суфражисток рекрутують ся звичайно зі старих пань, котрих звела любов, або із женщин замужних, котрі з ріжних причин не можуть жити зі своїми мужами. З тої то причини проявляє ся у них ненависть до мужеського роду, жаль і пімста до нього.

Перед війною було в Анґлїї $1\frac{1}{2}$ міліона женщин більше ніж мущин. Той процент більшости і трудність у женитьбі — пхнули женщину на поле промислу. Женщини працювали в фабриках, складах і по инших заводах. Працюючи разом з мущинами, але за меньшу платню, горіли ненавистю до теперішного устрою, в котрім мущини мають перевагу.

А тому, що через війну згине кількасот тисяч мущин в самій лише Анґлїї, сподївають ся, що погляди женщин ще в більшій мірі змінять ся. Женщини переймуть весь ринок працї у свої руки. Але і сим жадна з них не буде вдоволена, бо з переконаня вірить, що їй, яко женщинї, належить ся місце при боцї мужа. Їй належить ся вихованє родини, а не праця в фабрицї при машинах, де вона не чує ся щаслива, де не чує родинного тепла, до якого склонює її жіноча природа.

Побільшать ся отже ряди незадоволених женщин, котрі в боротьбі будуть старати ся ривалїзувати з мущинами і уживати-муть всяких способів, аби лише підкопати значінє мущини, бо в дусї будуть уважати його виновником своєї нужди.

В. Л. Джордж упевняє також, що по війнї зросте неморальність до найвисшої степени. Неодна женщина, котра хитає ся внаслїдок слабих нервів, пустить ся на ховзку дорогу, бо їй, яко людинї сотвореній Богом, відмовлено місця в суспільности.

СУД ДЛЯ ДОМАШНИХ СПРАВ.

Річний звіт „Доместік Рілейшенс Корту" („Суд для домашних справ") в Бруклинї виказує, що протягом останнього року було до полагодженя в тім суді 2.600 справ. Згаданий суд має на цїли полагоджувати домашні межиусобицї між мужами а жінками і зробити дальше їх пожитє можливим. Звичайно є обжалувані мужі за те, що марнують запрацьований гріш і не хочуть дати средств на удержанє своїх жінок та дїтий. Як виказує судова статистика, найчастїйшою причиною незгоди в родинах є пиянство мужів. В богато случаях показало ся, що сему винні часто самі жінки. Коли жінка не вміє належито варити, її чоловік зачинає учащати на „лонч" до „салунів", а там вже скоро приучує ся до уживаня алькоголю.

Суд стараєть ся полагоджувати справи в мирний спосіб. Коли однак се не помагає і чоловік не хоче поправити ся, тодї суд карає мужів в сей спосіб, що віддає їх до заведеня для примусової працї, а запрацьовані ним гроші передає на удержанє його родини.

Річна статистика виказала, що предметом обжалуваня були: пиянство 40%; незгода 25%; неморальність 11%; завість 3%; побиванє і знущанє 2%; безробітє 8%; ріжниця щодо віроісповіданя 1%; лїнивство 4%; недуга 1%; примусове одруженє 3%; гра в карти 7% і т. п.

Взагалї суд полагодив справи в мирній дорозї. Лише 98 мужів суд покарав примусовою працею. В 944 случаях суд дав мужам упімненя і загрозив їм примусовою працею, коли не поправлять ся. В богато случаях суд уважав підставу обжалуваня за недостаточно умотивовану. З тої причини відкинено 1.011 скарг.

Статистика не виказує однак сих случаїв після народностий. Можна надіяти ся, що наші жінки не дуже користають з тої добродїйної інституції. Може неодного мужа дало би ся напровадити на добру дорогу і неодну родину виратувати з біди та нужди. Між нашими людьми можна стрітити чимало таких мужів, що пропивши послїдний цент тижневого заробітку, приходять пяні домів та ще побивають свої жінки і дїти. А коли жінка відозветь ся, нелюдяний муж виганяє її з дїтьми на улицю. Нераз приходить ся подибати навіть серед ночи жінку з дїтьми, яка зі слезами в очах і зі синяками на лици блукає по улицї, бо пяний і зьвірський муж вигнав її з хати.

Та може наші жінки, які мають таких мужів, підуть слїдами жінок американських, у яких терпеливість супроти мужів переходить скорше людські границї.

ЕСПАНЦЇ А СЬВІТОВА ВІЙНА.

В Мадридї, столицї Еспанії, один з визначнїйших мадридських бесїдників обговорював питанє, чому Еспанія не бере участи у сьвітовій війнї. Головнїйші коментарі на сю тему були:

„Може весь цивілїзований (?) сьвіт кривим оком глядить на Еспанців, що вони, яко франкофіли, не йдуть помагати Французам бити ворога. Коли би еспанський нарід не мав иншого, основнїйшого понятя про нинїшну війну, то певно, що еспанський жовнїр був би вже давно танцював по трупах „ворогів".

„На нещастє союзників річ маєть ся инакше. Ми всї дуже добре розуміємо, хто грає головну ролю в сїй війнї. Ми знаємо, що майстром сеї війни є Анґлїя. І ся війна провадить ся виключно між Анґлїєю й Нїмеччиною. Коли Росія заключить мир, війна буде дальше продовжати ся проти Анґлїї, Францїї й Італії. Коли Францїя заключить мир, війна буде продовжати ся проти Анґлїї, Італії й Росії. Але коли Анґлїя, що є погоничем всїх трох своїх союзників, заключить з Нїмеччиною мир, війна скінчить ся. Тодї політика Францїї й Італії, які провадять „расову війну", останеть ся позаду.

„Італійцї не мають права чіпати Австрію о Трентин, бо ся провінція ще в 14-тім столїтю належала до неї. Італїйський клич: „расова війна" не має слушности. Італїйцї в Трентинї є у великім числї змішані зі Славянами. Се лише клич, щоби ним покрити заборчу політику. Італії ходить о побережа Адрійського моря.

„Францїя є від сто лїт ворогом Анґлїї. Ще від часів наполеонських війн Францїя кривим оком глядить на Анґлїю. Не проти Нїмеччини укріплювала Францїя Калє і Дінкірхен, але проти Анґлїї. В страху перед нападом зі сторони анґлїйських островів Ґернзи і Джерзи мусїла Францїя укріпити береги Норманд ії. Інтереси Францїї все противорічать інтересам Анґлїї.

„Нїмеччина є першорядна сила на суши, а другорядна на мори, але Еспанцї не мають причини страхати ся тої сили. Наша заборча політика вже скінчила ся. А на тих місцях, що до нас правно належать, нїмецький орел не осяде. Еспанський нарід дуже радо йде до бою за сьвяті права. Се дуже добре знає Нїмеччина і по наші посїлости вона не простягне руки.

„Хто є більше заборчою державою: Нїмеччина, чи Анґлїя? Чи нїмецький орел угнїздив ся на Ґібральтарі, Мальтї, Кипрі, в Александрії, на Суезї? Нї, — се анґлїйські леопарди там усадовили ся. Моря, які в теорії належать до Романів, повинні і в практицї до них належати, але хто є тою державою, що підбиває ті моря під свою власть? Нїмеччина? — Нї, Анґлїя.

„Тому най не буде нікому дивно, що Еспанцї не хочуть помагати Французам. Таким помаганєм ми попирали би лише свого найбільшого ворога — Анґлїю".

ДОПИСИ.

З PASSAIC, N. J.

„Українська Бесїда" сьвяткує память І. Франка.

В недїлю 30. липня б. р. відсьвяткували пасейські Українцї память великого українського мужа, Івана Франка.

На сьвято складали ся дві програми: панахида по покійнім Франку і відчит та реферат. Панахиду відправив сьвященик гр.-кат. церкви св. Николая. О годинї 4-тій пополудни на гали п. Ковальчика було вже присутних около 200 осіб, майже самих робітників. Нечисленна пасейська інтеліґенція чомусь не явила ся. На підвисшеню виднів портрет І. Франка, обведений чорними стяжками на знак жалоби і важкого жалю.

Сьвято отворив предсїдатель „Української Бесїди" коротенькою промовою, згадавши про заслуги того великого Українця, котрого память присутні зійшли ся відсьвяткувати. Відтак слїдував дует „Мово рідна", котрий випав дуже красно. По скінченю піснї т. В. Пискокїн у приготовленім відчитї представив житє І. Франка, почавши від його дитинства, аж до останної хвилї житя поета. Про сей відчит поговорю в иншім місци.

По відчитї забрав слово п. Микола Д. Величко. В своїм рефератї змалював він характеристичні черти в житю Івана Франка, яко селянської дитини і яко могучого каменяра, що до послїдної хвилї йшов тернистим шляхом до вибраної цїли.

Відтак т. Весоловський теплими словами загрів присутних до працї по приміру пок. І. Франка.

Сьвято закінчило ся піснями „Не пора", „Ще не вмерла Україна" й иншими.

Щодо відчиту, то треба згадати, що в засадї він був добре оброблений, але для наших деяких робітників занадто тяжкий. Такі відчити приготовлять ся лише для товариських кружків, де над ними розводить ся дискусію. На загальних зібранях, чи то на вічах, вечерках, чи концертах, такий відчит тратить властиве значінє. Відчит повинен бути оброблений легким стилем, добірними словами, як найменьше уживати дат і незнаних імен, а тодї він має десять разів більшу користь, бо кождий його розуміє. Аби відчит був популярний, треба його обробити в легкий спосіб і послугувати ся лише загально зрозумілими словами.

Пасайське сьвято відбуло ся досить вдоволяючо, мимо сього, що справою занимали ся самі робітники. „Інтеліґенція" й оком не моргнула... Се великий жаль. Чи і в таких справах можуть мати місце відмінні погляди?...

М. С.

З BOSTON, MASS.

Хоч Бостон стояв далеко позаду других міст щодо просьвіти, то наш парох, о. А. Павляк, зумів поволи зреорґанізувати несьвідомо помотаний український елемент. Аж доперва по двох роках тяжкої працї показуєть ся, що та праця не пійшла на марно.

За такий короткий час куплено церкву, заложено читальню ім. Тараса Шевченка, заложено товариство „Запорожська Січ" і відограно перший в Бостонї концерт в честь Т. Шевченка. І яка була радість родичів, як сорок дїтий з синьо-жовтими хоругвками випровадив на сцену дяко-учитель п. Н. Навроцький. Дїти відспівали кілька народних пісень, тож оплескам не було кінця.

По якімсь часї відограно „Верховинцї". Штука випала знаменито, тож мусїли грати її другий раз.

Відтак відограно представленє „Ох не люби двох", яке також випало добре, і знов мусїли його повторяти.

Трете з ряду представленє, драму пок. І. Франка „Украдене Щастє", відограно дня 16. липня с. р. Представленє зачалось о годинї 7.30 у власній, гарно прибраній гали, за що належить ся панї Павляковій щира подяка, бо вона не пожалувала свого труду і помалювала красно кулїси тай куртину.

Куртина піднеслась, а на сценї правдиві вечерницї. Дївчата прядуть куделї, хлопцї роблять рукавицї, жінки варять пироги. Коли чоловік дивив ся на те, то аж слеза в очах крутила ся, бо кождий пригадав собі наші любі села та веселі вечерницї.

Щодо цїлости представленя, то хоч ролї спочивали в руках людий незжитих зі сценою, — вони випали навіть дуже добре. Ролю Миколи відограв п. Ілія Чопик як справдїшний артист. Той чоловік любить над житє свої українські штуки. Ролю Анни відограла панна Анна Осадчук. Та дївчина також не повстидаєть ся хочби й тяжкої ролї, бож і не перший раз її на сценї виступати. Жандарма відограв п. Н. Навроцький. Видко, що він неодну ревізію видів в краю, коли потрафив так добре наслїдувати зпольщеного жандарма. Бобича відограв п. Василь Затонський вдоволяючо. Настю його жінку, відограла панна М. Чопик, — як правдива сільська цокотуха. Війта відограв п. П. Боднар вірно, як заушник старости. Шльому відограв п. П. Шафранський добре, помимо того, що був перший раз на сценї. Першу і другу жінку відограли панї Р. Хома і М. Франка чисто по бабськи. Іван Бойко, Стефан Бойко і Жабчук вивязали ся з ролї парубків знаменито. Перший з них викрикував трохи на музиків, з чого люди сердечно посьміяли ся. Музики грали дуже живої коломийки (їх імена менї незнані). Костюми були нові і дуже гарно дібрані, за що належить ся щира подяка панї Угорчаковій, котра пришле завсїди те, за що варта заплатити. Пану Н. Навроцькому най буде честь за те, що щиро занимав ся наукою наших рідних штук на чужій земли. Праця о. Павляка і п. Навроцького не пропаде нїколи марно!

В. З.

АМЕРИКАНСЬКІ ВІСТИ.

Діточий параліж.

Діточий параліж в Ню Йорку ширить ся дальше. Минувшого четверга начислено 217 нових случаїв занедужаня, з чого 43 дітий померло. Загалом від початку сеї недуги захорувало до четверга 4.340 дітий, а померло 941. Лікарі не всилї запобігти ширеню паралїжу.

Чи буде зелїзничий страйк у Злучених Державах?

В попередних числах нашої часописи доносили ми про задуманий страйк робітників всїх зелїзничих компаній у Злучених Державах. Справа ся ще не покінчена і щойно слїдуючого тижня буде звісна. Протягом сього тижня відбувають ся наради між юнїєю і злученими компаніями. Ухвалено дати сю справу під голосоване. Коли буде більше голосів за страйком, то слїдуючого тижня вибухне зелїзничий страйк у цїлих Злучених Державах. Компанії скорше сподївають ся страйку ніж угоди. Тому, що сей страйк грозить торговлї і промислови Злучених Держав, президент Вілсон розпочав в сїй справі активні кроки і старасть ся до страйку недопустити.

Загальний страйк в Ню Йорку заповіли на суботу.

Провідники юнїї трамваєвих робітників постановили ще раз представити свої домаганя трамваєвій компанії „Ню Йорк Рейл Вей Ко". Коли компанія сї домаганя відкине, то в суботу рано робітники зачнуть страйкувати.

Корабельні машинїсти грозять страйком.

Юнїя корабельних машинїстів в пристани Гавана (на острові Куба) заявила компанії, що всї машинїсти виступлять безпроволочно на страйк, коли компанія не узнає 8-годинного дня праці. Той страйк може викликати загальний страйк корабельних робітників.

Конець кравецького страйку в Ню Йорку.

Минулого четверга відбуло ся в 20-ти салях Ню Йорку загальне голосоване кравецьких робітників над принятєм, зглядно відкиненєм угоди, заключеної між представниками кравецької юнїї і фабрикантами убрань. Угоду принято подавляючою більшостию голосуючих кравців. Важнїйші здобутки страйкерів, які витривали на страйку повних три місяцї, є отсї: Підвишка платні від 6 до 10 процент; звичайна (правильна) праця на тиждень має тривати 49 годин; надзвичайна праця (овертайм) обмежена до 10 годин; за всї надзвичайні години праці робітники дістають подвійну платню; цїни за роботу установляє комітет; робітники мають право страйкувати на случай якогонебудь покривдженя. Найголовнїйший здобуток — се свобода ділання кравецької юнїї.

Страшне замордоване дитини.

В Патерсон, Н. Дж., стала ся подія, якої ще доси там не бувало. В середу вечером маленький 3½-лїтний хлопчик вийшов з хати бавити ся. Через цїлий час дитина бавила ся на сходах дому, аж по годинї мати спостерегла, що дитини нема. Мати почала шукати за дитиною, але всї труди були даремні. Вона дала знати на полїцію і полїція цїлу ніч шукала по місті за дитиною, але також не знайшла. Другого дня рано одна з пань, яка мешкала в тім домі, пійшла до пивниці. Ще здалека побачила труп малої дитини, який валяв ся в крови. Зараз заалярмувала всїх мешканців дому і родину маленької дитини. Матїр, побачивши трупа своєї дитини, зімлїла. Труп мав підрізане горло, а при нїм лежав ніж.

Померли від огірків.

В Скрентон, Па., померло сими днями 14 дітий. Наймолодше числило 8 місяців, а найстарше 18 місяців житя. Лїкарі ствердили, що смерть наступила наслїдком певного рода холєри, яка криєть ся в огірках. Родичі дали малим дїтям покушати, а може таки добре наїсти ся огірків і салати, від чого наступила смерть. — Як би то було добре, колиб наші мами звертали більше уваги на всякі овочі та ярини і не давали їх їсти маленьким дїтям.

Жертви автомобілїв і трамваїв.

Нюйорське „Національне Товариство Охорони" оголосило, що за послїдний місяць, липень, в Ню Йорку згинуло 36 осіб внаслїдок автомобілевих і трамваєвих катастроф.

Під колесами трамваїв знайшло смерть 11 осіб, а 25 згинуло від удару автомобілїв.

В тім самім часї в нюйорськім стейтї, поза великим Ню Йорком, було 34 автомобілевих катастроф, в котрих згинуло 37 осіб.

Зловили підпаляча.

В ночи з середи на четвер є. т. шериф Рут зловив Ф. Ольсовского, коли сей підпалив 4 стодоли, дім і 4 стирти соломи на фармі недалеко Москви, в повітї Лївінґстон. Ольсовского віддали під опіку лїкарів, щоби ті узнали, чи він є здоровий, чи умово хорий.

Жадає 15.000 долярів відшкодованя.

В найвисшім нюйорськім суді розбирають справу Ф. Д. Ленїя, який оскаржив „Нешенел Док енд Сторедж Ко." і „Сентрал Рейл Род оф Ню Джерзи" о $15.000 відшкодованя за рану, яку одержав в часі недільної експльозії на острові Блек Там. В тім часї, як вибухла експльозія, він стояв на хіднику під ч. 152 Блекер ул. в Ню Йорку. Шиба, яка наслїдком воздушного потрясеня вилетїла з вікна, упала на нього і протяла йому правий висок. Рана була така велика, що лїкар мусів зробити 30 швів, аби її зашити.

Луцик редактором „Свѣта".

Російська часопись „Свѣтъ" доносить, що о. Єронїм Луцик обняв становище редактора сеї часописи. Бувший редактор „Свѣта" о. Адам Филиповський зістав висланий православною місією до Вінїпеґу в цїли орґанізованя православних парохій в Канадї.

Ґюз попирає домаганя женщин.

Ґюз, републиканський кандидат на президента Злучених Держав, приняв на переслухане делєґацію женщин. Конференція відбула ся в готели Астор у Ню Йорку. По відчитаню резолюцій, які делєґатки йому предложили, Ґюз заявив, що буде попирати дальше домаганя женщин. При сїй нагодї остро критикував полїтику теперішного президента Вілсона. Делєґація відійшла з новим задоволенєм.

Форд — великий конкурент.

Коли внаслїдок европейської війни всьо дорожіє, то дїтройтський мілїонер і властитель фабрики автомобілїв, Генри Форд, знижує цїну. Він оголосив, що з початком серпня деякі автомобілї подешевіли о $100. В липни 1912 року машина Форда коштувала $690, а протягом чотирох років цїна знизила ся до половини. Форд заявив, що фабрика продукує стільки машин, що є можливим цїну знизити. З початком 1. серпня слїдуючого року Форд отвирає 33 нових філїй по цїлій Америцї.

СТАРОКРАЄВІ ВІСТИ.

З львівського митрополичого ординаріяту.

Український греко-католицький митрополичий ординаріят у Львові видав упімнене до гр.-кат. духовенства, в котрім говорить ся, щоби в такій важній і грізній годинї душпастирі не покидали своїх громад, але щоби остали ся дальше на своїх парохіях.

Коломия під московською владою.

Петроґрадська часопись „Русскія Вѣдомости" доносить:

„Коломия має вигляд вимерлого міста. З 42-тисячного населеня остало ся в місті лише 1.010 душ, а решта покинула місто зі страху перед нашими військами. Австрійські війска віддали місто без боротьби. Зелїзничий дворець знищений. Покищо в містї годі привернути нормальне житє. За дозволом наших властий зорґанізовано міську раду. Новий маґістрат урядує. В місті остало всьо католицьке (римсько-католицьке) духовенство, а також мала часть унїятського (грецько-католицького) духовенства. Між оставшими (1.010) мешканцями є найбільше число Поляків, меньше Русинів (Українців), а ще меньше Жидів".

Ґенерал-ґубернатор східної Галичини і цїлої Буковини.

Київська часопись „Кіевская Мысль" (з 8. липня б. р.) доносить, що російське правительство рішило віддати всю власть в окупованій східній Галичинї і цїлій Буковинї одному воєнному ґенерал-ґубернаторови. Ним є Т. Т. Трепов. Трепов візьме собі до помочи Йосифа Потоцкого, котрий буде заступати інтереси польського населеня в занятих Москалями провінціях.

З львівського унїверситету.

Польські часописи доносять, що ректором львівського унїверситету вибрано пораз третий д-ра К. Твардовського.

НОВИНКИ.

НОВА ПОЛЬСЬКА ҐАЗЕТА В КИЄВІ.

З російських часописий („Русское Слово" і „Кіевская Мысль") довідуємо ся, що російський уряд дав дозвіл видавати в Києві нову польську ґазету „Пшеґльонд осьвятово-культурни". Се новий доказ, що царське правительство насаджує дальше Польщу на українських землях.

СКЛИКУЮТЬ СЕРБСЬКИЙ ПАРЛЯМЕНТ.

Телєґрама з Корфу (остров коло берегів Греції) доносить, що сербське правительство, за порадою грецького правительства і самого сербського короля Петра, рішило в найблизших днях скликати засїдане сербського парляменту.

ТЕЛЄҐРАФІЧНЕ ПОЛУЧЕНЄ АВСТРІЇ І НЇМЕЧЧИНИ З ЕСПАНЇЄЮ.

Депеша з Гаґи (Голяндія) доносить, що між Австро-Угорщиною і Нїмеччиною а Еспанїєю установлено бездротне телєґрафічне полученє. Еспанська стація бездротного телєґрафу знаходить ся в Аранхуец.

В РОСІЇ ПІДВИСШЕНО ЦЇНУ ОБУВИ.

Російське міністерство промислу і торговлї видало розпорядженє, на основі якого з днем 1. липня б. р. уводить ся в житє нову цїну на обуву. Чоботи для дітий, що коштували 19 рублїв, коштують тепер 19 рублїв 25 копійок. Черевики для дітий, що коштували 17 рублїв 50 копійок, коштують тепер 17 рублїв 75 копійок. Також заведено на якийсь час сталу цїну обуви з найгіршого сорта шкіри. Чоботи для дорослих мають коштувати 16 рублїв, а для дітий 14 рублїв 50 копійок; черевики для дорослих 14 рублїв 50 копійок, а для дітий 13 рублїв.

ЩУРІ У ФРАНЦУСЬКИХ ОКОПАХ.

„Журналь де Парі" цитує лист одного французького жовнїра, який під сю пору перебуває в окопах на фронтї. В листї тім вояк скаржить ся, що в окопах розмножили ся щурі, котрі не дають жовнїрови спокійно відпочати. „Всюди повно щурів: по переходах, по земних норах, де ночують умучені жовнїри і по пивницях, де переховує ть ся поживу. Явище се представляєть ся досить страшно, бо чоловікови годї остеречи ся перед щурами. Вони голодні і коли побачать сплячого жовнїра, починають гризти його тїло. Трафляєть ся, що щур відгризе неодному палець, ухо і т. п. Ви в Парижи не бачите сього, але може хто з вас бачив Нїмців над Ізерою, тоді може собі се представити. Як богато є Нїмців над Ізерою, так богато в наших окопах щурів. Проти Нїмців ми маємо свого ґенерала, Жофра, але проти щурів не маємо нїкого і нїчого".

РОСІЙСЬКИЙ ҐЕНЕРАЛ САВОВ І ЧОРТ.

Ґенерал Савов, чи Кротьсотматерникін се [був,
Що не одну-дві борбі в Карпатах відбув,
Під Перемишлем влучений ґранатою,
Стрінув ся він з смертию зубатою.
А смерть зубата царський закон знає:
На плечах ґенерала в пекло таскає.
При „пекельних вратах" ґенерал думає:
„В пеклї мабуть сам чорт розказав
Не пускати того, що занадто крав,
Анї такого, що воєнні „взятки" брав,
Хоч би взаміну і сто рублїв дав!"
Але ґенерал, то не свинопас!
Крикнув: „Люципер, пущай сєйчас!
Імєю од Міколушкі і указ і чин!"
А чорт як рикне: „Вон, сукін син!
Сматрі на єво, какая скатїна...
Тут не впущаєсь сукіна сина!"
Гнївом спалахнув московський зьвір:
„Пажді, Люципер, — пайдьош в Сибір!..."

Грицько К.

ПРИНУКА.

В отця Ладичинського, досить заможного пароха села Гортопів, сегодня лїтний празник. Гостї сїдають за стіл до вечері. Всї випили вже по чарці горівки і їдять шинку. Три панни Ладичинські, Наталка, Клявдія і Ольґа, ходять з полумисками і припрошують. Кожда має пильнувати своїх ґостий і уважати, щоби чого не бракло. Гостї слухають панночок, беруть, їдять та дивлять ся з вдоволенєм на свої тарілки, положені одна верх другої. „Треба лишити місця на дальші страви", думає собі сей і той, поглядає на салати, компоти, соси, овочі, тїста і торти на столї та чекає на те, що прийде.

Панна Наталка, здорова, румяна брунетка, доглядає молодого нежонатого професора ґімназії, доктора Степана Буркевича. Нїчого казати, він їй подобаєть ся... Лїт йому не більше, як з трийцять, з лиця „уйде", на носї цвікер, волосє на причілку трохи проріджене — ну, та се дрібниця.

— Пане доктор, може паштета?

Пан доктор не хоче Наталцї відмовити, бере кусень паштета і їсть. Ледви се зїв, приходить панна Клявдія:

— Пане доктор, чудесний авшпік... Кавальчик!

Доктор не хоче й Клявдії відмовити і їсть авшпік.

— Може ще кавальчик? Прошу дуже! Чей я від вас коша не дістану?

Професор дивить ся, хто се знову його просить: се наймолодша Оля, кругленький смотрик, невеличкий, але найвідважнїйший із сестер.

— Не будете гнївати ся, як я вже подякую?

— Буду гнївати ся, навіть дуже.

— Ну, то я ще возьму, але тільки раз на вилки...

Професор бере раз на вилки і Оля відходить вдоволена.

Настає маленька павза; панни відходять до кухнї. Гостї пють пиво. В хатї гамір.

По хвилинї приходить з кухнї сама господиня дому, цїла румяна від кухонного жару. За собою веде чвірку з полумисками, три донї і четверту наймичку, по сьвяточному прибрану. Бистрими очима дивить ся на стіл і на гостий і бачить відразу, чи все в порядку.

— Наталко, зачинай від пана доктора! — приказує мати мов на війнї.

Наталка йде з полядвицею, куди її післали. Мати іде до старших гостий.

Буркевич чує вже тепер, що душа сита, але бере кусень полядвиці, до того всякої огородовини, і їсть. „Ще тілько се зїм — і годї!" постановляє собі.

Отець парох уважає сю хвилинку за відповідну, щоби випити за здоровлє о. декана і кондеканальних, котрі сегодня стільки напрацювали ся. Самих людий до сповіди мали з тисячу. Всї пють.

— Пане доктор, прошу ще кусник полядвиці!

Доктор дивить ся, — се сама панї Ладичинська просить.

— Прошу панї не гнївати ся, я вже дякую, не можу.

— Так панство мало їдять — скаржить ся панї в голос, щоби всї чули. — Може недобре? На селї так трудно всего дістати. Чекайте, пане доктор, я вам виберу сама маленький кавальчик. Отсей буде добрий! Наталко, подай-но салату! А може иншої ярини? Дайно, Клявдзю, тамту салятирку!

Буркевич дивить ся, що се вже остання тарілка перед ним, гадає, що вже конець вечері, боїть ся відмовити панї і їсть кавальчик, вибраний нею. Нїчого собі, справдї добрий.

Отець декан-москвофіл встає і пе на здоровлє всїх всечеснїйших, всепочтеннїйших і високоблагородних і особенно самого господаря і госпожі доматорки. Всї співають многая лїта на нуту „Шумі Маріца". Се молодїж видумала якесь таке чудне многолїте...

Панни і дві наймички збирають зі стола тарілки і кладуть чисті. Буркевич, зовсїм уже наїджений, думає, на що се? Але за хвилинку бачить: панна Наталка несе на великім полумиску печене порося, таке румяне, таке симпатичне, що, без пониженя людського достоїнства і без гріха на сумлїню, варто його поцїлувати. Очи має з білка і перцю, в зубах хрін, а хвостик до гори закручений, як живий. Чудо!

Порося, ушкоджене тільки в околицях живота, доходить небавом до пана доктора. Сама панї Ладичинська проводжає порося на тїй останній дорозї в незнану країну.

— О! пане доктор—застерігаєть ся вона відразу — се не може бути, аби ви не їли. Я знаю, що ви у великім містї привикли до лїпшого (деж там! — скрикнув по правдї професор), але чим хата богата... Прошу! Чекайте, я вам вкраю сама... Прошу їсти, се мягоньке, як риба. А ще начинки!

— То забогато, панї — боронить ся професор. — Прошу надібрати хоч з половину!

— Не можна, пане доктор; хто-ж бачив?! Іще скажете, що жалую. Нинї роковий празник! Їджте, їджте, то не зашкодить.

Господиня відходить до инших гостий, професор пробує їсти. Нїчого собі порося; хоч зі свинського роду, але смачне.

— Може ще кавальчик? — прискакує панна Наталка.

— Боже борони! — відповідає Буркевич, майже настрашений, а про себе думає собі:

„Ну, слава Богу, годї вже! Гріх обжирства поповнив, се певно! Але се вже чей конець?"

Пе четверту склянку пива. На душі йому легко, та нема ні дрібки сумнїву, що хтось тут у сїй хатї йому нерад. Він думає над тоастом в честь панночок. Треба сказати — а добре бачить, що нїхто сего не зробить, тільки він. Встає, дзвонить у склянку і по дуже поетичнім переднїм слові на тему патріярхальних звичаїв і знаної ще з часів св. Володимира української гостинности, переходить до дому панства Ладичинських і бачить тут три ясні зорі, Наталку, Клявдзю і Олю. Ті зорі осьвічують не лише небозвід над селом Гортопами, але й над дальшою околицею. Сердешним бажанем професора є, щоби сї зорі присьвічували всїм людям як найдовше, а зокрема „кождому молодому, як іде до дому". Від таких зірок шлях житя ясний, не заблудеш і до мети дійдеш, на здоровлє їм! В руки панни Наталки!

— Зриваєть ся многая лїта, як вітер, грімке і з баритоновим сольом, і з повторюванєм „многая-ґая-ґая лїта-та-та" — одним словом: величне і щире.

Панночки кланяють ся, усьміхають ся і біжать у кухню. Тимчасом наймичка подає знову сьвіжі тарілки.

— Ох! Господи! а се що буде?! — зітхає доктор і чує неспокій душі.

Що буде, се він зараз бачить: се індик і смажені курята. До того всякі компоти!

„Розтратні люди, але щирі, не жалують" — думає собі.

— Пане доктор, я вам сама виберу кавальчик білого мяса — приговорює панї Ладичинська коло него. — А може ви волите лабку?

— Панї ласкава, — благає професор сердешним голосом. — Адже я бачу вашу щирість! Я справдї не можу вже! Цїлую руки!

— Так то, так! — нарікає жалїсливо господиня — доньки мої величаєте, а їсти того, що вони наварили, не хочете. Певно не добре! Я вже не маю навіть сьмілости просити!

— Панї! — промовляє професор як у школї дуже поважно — все у вас чудесне, смачне, але я не привик, не можу... їй Богу!

— Ну, то хоч кавальчик! Отсю маленьку лабку? Добре?

Маленька лабка лягає перед професором на тарілцї, але він її вже не їсть.

Панї Ладичинська бачить се здалека і шепче енерґічно Наталцї в ухо: — Як би він хотів тебе брати, то бігме, що не дам! Адже то якийсь хорий чоловік! Нїчого не їсть.

Панна Наталка дивить ся з жалем на Буркевича, — справдї, нїчого не їсть, але веселий, сьмієть ся, щось розмовляє з сусїдом. „Може леґуміну буде їсти?" думає вона собі і в серцю чує правдивий смуток.

Приходить чеколядова леґуміна. Професор бере. На душі у Наталки лекшає. Чей таки не хорий чоловік?

Потім морожене. І сего бере Буркевич. Ну, слава Богу! Вино пе, мороженого навіть другий раз бере — здаєть ся здоровий.

Гостї встають. Сьвященики хрестять ся і молять ся. Всї дякують собі посполу за товариство.

Буркевич дякує також і виходить до саду. На небі зірок більше ніж у хатї, у саду милий холодок.

— Ох! Господи! Якже я обів ся! — зітхає він. — На тиждень вистало би.

Надходить сьвященик, товариш професора ще з ґімназії.

— Страшно! — нарікає Буркевич.

— Що страшно?—питаєть ся товариш.

— Страшно наїв ся! Деж так можна?! Просять і просять!

— Ладичинські добрі люди.

— Я сам бачу і знаю, що добрі, тільки... най чорт побере такі патріярхальні звичаї!

— Ходи до хати!

— Чекай, най відсапну!

Ох! ох! ох! ото! Як можна так обгодовувати християнина?!

— Пане доктор! — чути голос Наталки в саду. — Де ви?

— Я тут. Ох! ох!

Товариш відходить — розуміє дїло.

— Може ще чаю напете ся? — питаєть ся Наталка.

— Нїчого вже, панночко люба, хоч бийте мене! Тільки дайте менї ще свою ручку, поцїлувати на десер!

— Не можна! Я не їмость!

І панна Наталка втїкає до дому. Але на ґанку вже стоїть її мама, котра все бачить, все чує і всюди є. Вона бере доньку в сїни і шепче їй в ухо:

— Ти не осьмілюй його занадто! Се якийсь хорий чоловік... їсти не хоче... Потім вози ся з ним по купелях. Не спіши! Врештї побачимо...

Панна Наталка, трохи засмучена маминою діяґнозою, стараєть ся нагадати собі, чи Буркевич їв досить, чи мало, визирає цїкаво з ґанку в сад і бачить, як він вертає в хату.

— А я за вами, панно Наталко! — кричить здалека.

Наталка ховаєть ся в сїни, але слїдить пильно, чи він справдї йде — за нею. Він іде.

О. М.

КАСОВИЙ ЗВІТ
ФЕДЕРАЦІЇ УКРАЇНЦІВ У ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ.

Приходи:

15. цьвітня 1916. Від. 9. Федерації з Дітройт, Міш.	26.84
4. мая 1916. Від. Федерації з Нантікок, Па.	13.00
8. мая 1916. Від Федерації з Мускегон, Міш.	75.00
10. мая 1916. Др. В. И. Сіменович, прихід за цьвітень	143.67
5. черв. 1916. Др. В. И. Сіменович, надвишка за май	132.54
9. червня 1916. М. Підгайний, Джанстави, Па.	1.50
9. червня 1916. Відділ Федерації з Істон, Па.	21.00
13. червня 1916. Збірка з Джанставн, Па., прислав М. Підгайний	187.64
22. червня 1916. Др. В. И. Сіменович прислав часть за червень	361.52
6. липня 1916. Др. В. И. Сіменович прислав надвижку за червень	217.27
По конець 20. липня б. р. вплинуло	$1.179.98

Розходи:

10. мая 1916. Др. В. И. Сіменович видав за цьвітень	143.84
2. червня 1916. Вайтгед & Гог Ко., завдаток на членські карти	100.00
15. червня 1916. М. Січинський, на рахунок платні	120.00
6. липня 1916. „Свобода" за друки	79.25
По конець 20. липня б. р. виплачено	$443.09

Зіставлене:

Прихід	$1.179.98
Розхід	443.09
З днем 20. липня остає в касі	736.89

КАСОВИЙ ЗВІТ З ЖЕРТВ
ПІД КОНТРОЛЕЮ ФЕДЕРАЦІЇ УКРАЇНЦІВ В ЗЛ. ДЕРЖАВАХ.
ФОНД ЖЕРТВАМ ВІЙНИ.

Приходи:

Від 30. падолиста 1915 р. по день 20. липня 1916 р., як оголошено в часописах, вплинуло жертв.... $4.923.69

Розходи:

З тої суми по день 20. липня б. р. вислано на руки Юліяна Романчука:

30. грудня 1915	$ 560.00	= 4.000 К.
14. січня 1916	280.00	= 2.050 „
16. лютого 1916	1.680.00	= 12.000 „
10. марта 1916	668.25	= 4.950 „
24. цьвітня 1916	552.00	= 4.000 „
5. липня 1916. Ріжниця в курсах		1.270 „
По день 20. липня б. р. вислано разом до Романчука	$3.740.25	= 28.270 „
Кромі сего вислано 4. марта 1916 на руки амер. консуляту у Владивостоці	432.00	= 1.200 руб.
Збірка з Бруклина, Н. Й., вислана на руки о. Ілії Кливака	12.85	= 40 „
Разом вислано з сего фонду на жертви	$4.185.10	= 28.270 „ 1.240 руб.
Поза те з сего фонду позичено Федерації на відзнаки	306.50	
Протестований чек (Стефан Калиновський) на суму	7.50	
За книжки касові	1.30	
Отже всего разом виплачено по день 20. липня б. р.	$4.500.40	

Зіставлене:

Зібрано	$4.923.69
Виплачено	4.500.40
Остає в касі	423.29

ФОНД СІЧОВИХ СТРІЛЬЦІВ.

Приходи:

Від 3. грудня 1915 по день 20. липня 1916 р., як оголошено в часописах, вплинуло жертв........ $3.650.70

Розходи:

З тої суми по день 20. липня б. р. вислано на руки Дмитра Катамая:

24. грудня 1915	$ 280.00	= 2.000 К.
14. січня 1916	280.00	= 2.050 „

Вислано на руки Юліяна Романчука:

16. лютого 1916	1.120.00	= 8.000 „
10. марта 1916	668.25	= 4.950 „
24. цьвітня 1916	828.00	= 6.000 „
По день 20. липня б. р. вислано жертв з сего фонду	$3.176.25	= 23.000 „
Поза се заплачено за книжку касову	65	
Всего разом виплачено	$3.176.90	

Зіставлене:

Зібрано	$ 3.650.70
Виплачено	3.176.90
Остає в касі з днем 20. липня б. р.	473.80

ФОНД ВИЗВОЛЕННЯ УКРАЇНИ.

(призначений на публікації про українську справу в чужих мовах).

Приходи:

Від 30. падолиста 1915 по день 20. липня 1916 р., як оголошено в часописах, вплинуло жертв....... $904.93

Розходи:

З тої суми по день 20. липня б. р. виплачено:

30. грудня 1915. За переклад першого начерку чартера, статута і статий, О. Ревюк	20.00
31. грудня 1915. За клеркову роботу: писане листів, переписуване резолюцій і англійських статий, п. С. Левицька за місяць	40.00
12. січня 1916. За переклад французьких статий, Ю. Рафалович	40.00
19. січня 1916. За переклад французьких статий, Ю. Рафалович	10.00
27. січня 1916. За відзнаки федераційні	150.00
27. січня 1916. Завдаток на чартер, С. О. Поллок	50.00
27. січня 1916. Андрій Жук, Галичина	28.00
2. лютого 1916. Платня п. С. Левицької	40.00
23. лют. 1916. Ю. Рафалович, дорога до Вашінґтону	25.00
4. марта 1916. Платня і подорож п. С. Левицької	41.54
4. марта 1916. Канцелярійні видатки: рент за машину до писаня, марки, депеші, висилка книжок, друк соймових резолюцій, М. Січинський	101.74
4. марта 1916. Почтові марки, С. Ядловський	1.24
10. марта 1916. Видане німецької брошури в українській справі	100.00
11. марта 1916. Переписуване жертв до друку, І. Щур	2.00
18. марта 1916. Куплено бібліотеку від Ю. Рафаловича	97.25
20. марта 1916. Переписуване жертв до друку, І. Щур	2.00
20. марта 1916. В. Лотоцький для Ю. Рафаловича	8.00
28. марта 1916. Переписуване жертв до друку, І. Щур	2.00
13. мая 1916. Переписуване жертв до друку, І. Щур	1.00
2. червня 1916. За переклади статий проф. Гартмана	95.00
15. липня 1916. Переписуване жертв до друку, І. Щур	2.00
По день 20. липня б. р. виплачено з сего фонду	856.77

Зіставлене:

Зібрано	$904.93
Виплачено	856.77
Остає в касі	48.16

С. Ядловський, касієр.

НАША НАРОДНА ГОРДОЩ

се в сих часах Січові Стрільці, які добровільно пійшли на поле боротьби з відвічним нашим ворогом. Одинокою їх цілию — виборене дорогій Вітчині свободи-волі. Не жалували вони крови ні житя. Сьвятим нашим обовязком помочи вдовицям і сиротам по сих борцях, що поляглм на полю слави в боротьбі за нашу волю. Хто-ж жалував би їм помочи?

Тож купіть маленьку книжочку п. з. „ВОЄННІ ПІСНІ", з якої дохід призначений виключно на підмогу вдів і сиріт по погибших на війні. Сї пісні співають наші герої ідучи на кріавий танець. Кождий може їх співати, бо суть уложені на всім добре знану нуту. Коштує всего з пересилкою 7 центів, які можна післати марками до: 93-95

D. PRUCHNICKY,
815 N. 8th St., Philadelphia, Pa.

Руські Книгарні повинні зробити патріотичне діло і замовити сю книжочку в більшім числі.

ПОРТРЕТ Т. ШЕВЧЕНКА

МОЖНА НАБУТИ ЗА 20 ЦНТ. В КНИГАРНИ „СВОБОДИ". — ВЕЛИЧИНА ПОРТРЕТУ: 13x16 ЦАЛІВ. СЕЙ ПОРТРЕТ ПОВИНЕН НАХОДИТИ СЯ В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ.

Замовленя шліть до:

„SVOBODA"
83 Grand Street. Jersey City, N. J.

НАЙСТАВН, ПА.

ПІКНІК! ПІКНІК!

ПРЕГАРНА ПРОГУЛЬКА!

— відбуде ся —

В СУБОТУ, 12-го СЕРПНЯ С. Р.

ЗАХОДОМ БР. СВ. ВОЛОДИМИРА, ВІД. 105 У. Н.С. в НАЙСТАВН, ПА.

на фармі Levis-a, коло City Line на Greenside Route.

На сю прогульку запрошуємо Вп. Родимців так з Філядельфії як і околиці. А хто колинебудь був на забаві устроюваній найставнцями, ніколи сего не жалував.

ВСТУП 15 ЦНТ., за котрі отримає прегарну відзнаку.

ПОЧАТОК ТОЧНО О ГОД. 12-ІЙ В ПОЛУДНЕ.

94-95 КОМІТЕТ.

ПОЗІР!

Мікізракські Українці
Уже не дрімайте,
Идіть до штору по „Свободу"
Та пильно читайте.

Як будете ви „Свободу"
Все пильно читати,
Знаня правди наберете,
Щось будете знати.

Бо „Свобода" — то часопись,
Котра просьвіщає,
Ще й до того українські
Права заступає.

То вас прошу, Українці,
Стреміть до просьвіти,
Годі дальше, так як доси,
Бездільно сидіти.

Т. Ф. Грицик.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ДО КАЛЕНДАРЯ У. Н. СОЮЗА НА 1917 РІК.

Календар У. Н. Союза, який розходить ся у многих тисячах примірників, є найліпшим середником до оголошувань поміж американськими Українцями. Хто має який бізнес, а залежить йому на тім, щоб про него знало як найбільше людий, повинен дати своє оголошене до календаря У. Н. Союза. Ціни є вельми приступні, зваживши, що наклад буде виносити 20.000 примірників. Ціла сторона, 34 кв. цалів коштує 18.00 дол. Місце на окладинках та спеціяльні сторони дорозше, після умови. Пів сторони коштує 10 дол.; чверть сторони $5.00. Найменьше оголошене може обіймати осьму часть сторони і коштує 3.00 дол. Хто хотів би в своїм оголошеню помістити також і фотоґрафію, чи то свою чи свого бізнесу, мусить прислати з неї готову до друку кліщу; коли ні, то поносить кошт виготовленя такої кліші з фотоґрафії, то значить, що його оголошене буде о стільки дорозше коштувати, кілько винесе кошт виготовленя з фотоґрафії друкарської кліші.

Текст оголошень мусить находити ся в редакції по день 30-го серпня. Гроші за оголошеня належить посилати рівночасно. Оголошеня на кредит безуслівно не будуть друкувати ся.

З гори зазначуєть ся, що всякі оголошеня від фірм „лікарських", що то лічать листовно на сотки миль, дальше оголошеня покутних „банкирів" без урядової запоруки, та всі такі оголошеня, з яких на перший погляд пізнати, що вони є обчислені на ошуканство легковірних, не можуть бути поміщені в календарі У. Н. Союза.

Фотоґрафії Братств і Товариств. Відділи У. Н. Союза, а також кружки співацькі, театральні і т. п., котрі хотілиб, щоби їх фотоґрафії були поміщені в календари на 1917 рік, зволять їх прислати на адресу „Свободи" найдальше по день 30. серпня с. р. Рівночасно просить ся прислати з фотоґрафією чек або моней-ордер, виписаний на імя „Свободи" на суму $5.00. Сї гроші ужиєсь на покрите коштів виготовленя з фотоґрафії друкарської кліші. Місце в календари безплатно.

Всї письма належить адресувати:

„SVOBODA"
83 Grand St., Jersey City, N. J.

